herpy

VARANER

## Spotted Tree Monitor

# *Varanus timorensis*

*Varanus timorensis* er en lille, dagaktiv trævaran fra Timor og naboøerne i De Små Sundaøer, mørk med gule pletter og en meget lang hale. Den bliver højst 61 cm, men kræver et højt, varmt terrarie, daglig fodring med levende insekter og en holder med erfaring i små varaner.

Familie: Varanidae  Tidligere navn: *Varanus auffenbergi*  Udgivet 15. november 2026

### SPECIFIKATIONER

#### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **50-61 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Vægt | **100-350 g** |
| Levetid | **10-15 år** |
| Aktiv | **Dag** |
| Levevis | **Træboende** |
| Biotop | **Tørskov og regnskov** |
| Sværhedsgrad | **Erfaren** |

#### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **150 × 75 × 150 cm**<br>L × B × H til 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **27-32 °C** |
| Hotspot | **40-50 °C** |
| Temperatur, nat | **22-25 °C** |
| Luftfugtighed | **50-70 %** |
| Vand | **Vandskål** |
| UVB | **Anbefalet**<br>Ferguson-zone 3 |
| Kost | **Insekter og hvirveldyr** |
| Holdes | **Enkeltvis eller parvis** |

#### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Æglæggende** |
| Kuldstørrelse | **5-11 æg** |
| Kuld pr. år | **1-2** |
| Inkubation | **90-135 dage**<br>ved 29-32 °C |

#### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Appendiks II** |
| EU-bilag | **Bilag B** |
| IUCN | **Ikke truet (LC)** |

Arten står på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr, som alle varaner, der ikke er strengere listet. Ved handel og indførsel skal der følge CITES-papirer og EU-dokumenter, der viser lovlig oprindelse. Arten er ikke blandt de fem varaner, der er forbudt for private i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler om dyrevelfærd gælder.

## Om arten

*Varanus timorensis* er en dværgvaran i underslægten *Odatria*. Grundfarven er mørk grønlig grå til næsten sort med klare guldgule, undertiden blålige pletter langs ryggen og en lysere, stråfarvet bug. Snuden er spids, tænderne er skarpe, kløerne lange og krumme, og syn og hørelse er gode. Halen er en gribehale og udgør omkring to tredjedele af den samlede længde.

Voksne dyr bliver op til 61 cm inklusive hale og vejer 100-350 g. Snude-kloak-længden er ikke dokumenteret. Nyklækkede unger måler omkring 13 cm og vokser hurtigt.

Arten blev beskrevet i 1831 som *Monitor timorensis*. Flere nære slægtninge har tidligere været regnet som underarter, bl.a. *V. similis*, *V. scalaris* og *V. glauerti*, men er i dag selvstændige arter. Populationen på Roti, der længe gik under navnet *V. auffenbergi*, regnes nu som underart (*V. t. auffenbergi*), og i 2025 blev en tredje underart, *V. t. subunicolor*, beskrevet fra øen Ndao. Nogle databaser fører stadig *V. auffenbergi* som egen art, så dyr fra Roti kan blive solgt under det gamle navn.

Det er en art for den erfarne holder. Levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret; sammenlignelige små varaner når 10-15 år. Det betyder mange år med et højt og varmt terrarie, UVB-lys og levende insekter flere gange om ugen. Arten er ikke et kæledyr, man tager op hver dag, men en aktiv og iagttagende varan, der er mest underholdende at se på i et rigt beplantet terrarie.

Læs mere: Lys og UVB

## Udbredelse og levested

*Varanus timorensis* er hjemmehørende på øen Timor, som deles mellem Indonesien og Timor-Leste, og på nogle af de nærmeste øer i De Små Sundaøer: Semau, Sabu og Roti. Underarten *V. t. subunicolor* kendes fra den lille ø Ndao.

Nogle oversigter nævner også det sydlige New Guinea. Det er ikke bekræftet og er ikke med på kortet, som kun viser den oprindelige udbredelse i Indonesien og Timor-Leste. Underarten på Roti er kun kendt fra typelokaliteten.

> **Oprindelig udbredelse:** Indonesien og Timor-Leste.

### LEVESTED

*Varanus timorensis* er en træboende, dagaktiv art, der lever i åben skov, tør skov og regnskov, hvor den færdes i træer, buske og anden vegetation over jorden. Her jager den insekter og andre leddyr som græshopper, mantider, edderkopper, skorpioner, bier og kakerlakker, men også små firben som gekkoer og små slanger.

Timor ligger nær ækvator, så dagslængden er næsten den samme hele året, men klimaet har en tydelig regn- og tørtid. Temperatur og luftfugtighed i artens levesteder er ikke dokumenteret i detaljer, og tallene til terrariet nedenfor bygger derfor på beslægtede små varaner og på, hvordan dyrene trives i fangenskab. I naturen yngler arten fra december til marts.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

## Pasning

### TERRARIET

Et voksent dyr skal have et højt terrarie på mindst 150 × 75 × 150 cm (længde × bredde × højde). Målene er lånt fra anbefalinger til *Varanus acanthurus*, en klippe- og jordlevende dværgvaran af samme størrelse, og højden er lagt til, fordi *Varanus timorensis* lever i træer. Større er bedre, for arten er aktiv og har brug for plads til både en varm og en kølig zone. Terrariet bør være frontåbnende, godt ventileret og have en lås, der sikrer mod udbrud, for små varaner finder alle sprækker.

Unger kan starte i en mindre boks eller et lille terrarie, hvor de nemt finder føde, og flyttes til voksenterrariet, når de er stabile og spiser godt. Et terrarie i voksenstørrelse kan også bruges fra start, hvis der er mange skjul og tæt beplantning.

Indret med tykke, stabile grene i forskellige højder og vinkler, korkrør, korkbark og bambusrør som skjul samt en bred, solid solplads under varmekilden. Tæt, robust beplantning (levende eller kunstig) giver dækning. Som bund bruges en blanding af jord uden gødning, kokosmuld og barkflis i 10-15 cm dybde, så en del af bunden kan holdes fugtig. Hvor meget arten graver i naturen er ikke dokumenteret, men hunnerne lægger æg i bunden og i skjul, så der skal være mulighed for det. Opstil en stor, stabil vandskål og en lav foderskål.

Varmekilder skal være afskærmede med gitter eller placeret uden for dyrets rækkevidde, så det ikke kan brænde sig. Låger og låg skal kunne låses.

Læs mere: Varme og temperatur

### TEMPERATUR

Temperaturer for *Varanus timorensis* er ikke dokumenteret i detaljer. Tallene her er sat ud fra artens levested og ud fra beslægtede små varaner: 27-32 °C i luften om dagen og 22-25 °C om natten. Solpladsens overfladetemperatur (målt med IR-termometer) bør ligge på 40-50 °C, og terrariet skal have en stor temperaturgradient, så dyret kan vælge mellem en varm og en kølig side på 24-28 °C. Mål både overfladen og luften ved solpladsen.

Varmekilden skal give både varme og kraftigt synligt lys, fx en halogenspot eller en metalhalogenlampe, fordi varaner opsøger det lyseste sted for at sole sig. Sluk for varmen om natten. Vælg solpladsen med omhu: søger dyret den ikke, eller flygter det fra den, er den for varm. For lave temperaturer giver dårlig fordøjelse, tab af appetit, fedme og svækket immunforsvar. Er dyret ikke i stand til at slippe væk fra varmen, risikerer det at få hedeslag.

### LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden i terrariet bør ligge på 50-70 %, men tallet er ikke dokumenteret for *Varanus timorensis*, og dyrene er set på opdrætsfarme i åbne, godt ventilerede indhegninger. Hold dele af bunden fugtige, gerne i hjørnet langt fra solpladsen, så dyret kan vælge et mere fugtigt mikroklima, bl.a. under hudskifte. Brug en vandkande med bruser til at fugte bunden, og tør bunden af mellem gangene, så den ikke bliver sur eller muggen.

Stil altid en stor, stabil vandskål frem med frisk vand, der skiftes dagligt. Skålen skal være så stor og stabil, at dyret kan drikke uden at vælte den. Et hygrometer i midten af terrariet viser, om fugtigheden holder sig stabil.

### LYS OG UVB

Som dagaktiv solelsker har *Varanus timorensis* brug for stærkt lys og UVB hele dagen. Brug et UVB-rør af typen T5 HO (10-12 %) eller en kvalitetslampe monteret over nettet, så UV-indekset ved solpladsen ligger på omkring 3-6 (Ferguson-zone 3), og lad dyret have skygge i resten af terrariet. Zonen er lånt fra beslægtede dagaktive småvaraner og er ikke bekræftet for arten. Skift UVB-røret efter producentens anvisning, typisk efter 6-12 måneder, selv om det stadig lyser.

Timor ligger tæt på ækvator, så 12 timers lys om dagen året rundt er et godt udgangspunkt. Brug et tænd-sluk-ur til lys og varme. Om natten skal der være mørkt.

### FODER

I naturen lever *Varanus timorensis* mest af leddyr, men tager også firben og små slanger. I fangenskab skal kosten primært bestå af varierede levende insekter: fårekyllinger, dubia-kakerlakker, græshopper og silkeorme, med voksmøllarver som sjælden godbid. Byttet bør være højst lige så stort som dyrets hoved. Foderdyrene skal fodres godt og jævnligt pudres med kalk med D3-vitamin.

Mængder og hyppighed er ikke dokumenteret for arten. En fornuftig plan lånt fra beslægtede småvaraner er daglig fodring af unger og fodring hver anden dag af voksne, så meget som dyret æder på 5-10 minutter. Opdrætsfarme i Indonesien starter ungerne på små fårekyllinger og giver voksne dyr mus, i nogle tilfælde skiftevis med et hjemmelavet foder. Mus kan bruges som tilskud en sjælden gang, men dyret bliver let for fedt, hvis hvirveldyr bliver hovedføden, så hold dem til en lille del af kosten.

Vej dyret jævnligt. En fyldig, men ikke rund hale er et godt tegn, og et dyr, der bliver tykt, skal have færre og mindre måltider.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

*Varanus timorensis* er et lille og hurtigt dyr, der flygter ind i skjul, når det forskrækkes. Bid fra et dyr på op til 61 cm er sjældent livsfarlige, men tænderne er skarpe, og kløerne kan rive huden op. Sår skal vaskes grundigt og desinficeres, for bakterier fra munden og kløerne kan give infektion. Varaner kan også bære salmonella. Vask hænder efter al kontakt med dyr, terrarie og foder, og brug ikke køkkenredskaber til terrariet.

Unger er nervøse og får let stress. Lad nye dyr falde til i et par uger, før du begynder at tæmme dem. Tamning går bedst ved at være til stede i rummet, flytte langsomt, hvile hånden i terrariet og lade dyret komme til dig. Undgå at gribe dyret bagfra eller i halen. Metoden er lånt fra beslægtede småvaraner. Hold sessionerne korte, og håndtér kun et roligt dyr.

Arten holdes bedst alene eller som par i et stort terrarie. På opdrætsfarme holdes mange dyr sammen, men det er ikke dokumenteret, hvordan de klarer det over tid, og kannibalisme er beskrevet hos arten, så unger skal ikke gå sammen med voksne. Observer for bid og stress, og skil dyrene ad, hvis der er tegn på uro.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsforskelle og alder for kønsmodenhed er ikke dokumenteret for *Varanus timorensis*. Hos små varaner kan kønnet bestemmes sikkert af en dyrlæge, ofte med sondering eller røntgen. Til avl bør dyrene være udvoksede og i god huld; hunnen skal have gode kalkreserver. På opdrætsfarme i Indonesien lægger 60-95 % af hunnerne i en sæson.

### PARRING

Avlssæsonen varierer. Opdrætsfarme i Indonesien oplever parring i maj-august, mens æglægning hos dyr i Europa er set i februar, marts, april, juni og august-september. Dyr i fangenskab på den nordlige halvkugle holder sandsynligvis en pause omkring efterår og vinter. I naturen yngler arten fra december til marts. En kølig vinterhvile er ikke dokumenteret.

På farme holdes dyr ofte sammen og parres tilfældigt. Til hobbybrug er en bevidst sammensætning af et par bedre. Introducer dyrene i et stort terrarie, og hold øje med stress hos hunnen.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

#### ÆGLÆGNING OG KULD

Et kuld består typisk af 5-11 æg; angivelserne svinger fra 3 til 14. Hunnen lægger 1-2 kuld om året, og æglægningen tager 3-4 uger. På farme lægger hunnerne æggene overalt på bunden: i tør bark og barkflis eller i skjul af bambusrør og plastikspande fyldt med sand og dækket af en krydsfinerplade. Tilbyd en æglæggekasse med fugtigt sand, jord eller vermiculite og et skjul, så hunnen ikke lægger i terrariets hjørner. Giv hunnen rigeligt føde under hele sæsonen, så hun ikke mangler kalk og kræfter.

#### INKUBATION

Æggene flyttes til en inkubator med fugtig vermiculite, uden at de vendes. Temperaturen på farmene i Indonesien ligger på 29-32 °C, og æggene klækker efter 90-135 dage. Angivelserne svinger fra 93 til 186 dage ved 27-34 °C, og et kuld blev klækket efter 117 dage ved 29 °C. Jo lavere temperatur, jo længere tid tager det. Substratets fugtighed og eventuel temperaturafhængig kønsbestemmelse er ikke dokumenteret. Æg, der falder sammen eller bliver mugne, skal kontrolleres og fjernes forsigtigt.

Læs mere: Inkubation af æg

#### OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger er omkring 13 cm lange og vokser hurtigt. På farmene bliver ungerne i en separat boks med vermiculite og plastiknet, og de begynder at æde fårekyllinger efter omkring to uger. Eksporterede unger er typisk 2 uger til 3 måneder gamle. Overlevelsen fra klækning ligger på 80-90 %.

Hold ungerne enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse, i en lille boks eller et mindre terrarie med mange skjul, og giv små insekter hver dag. Skil dyrene ad, hvis der er forskel i størrelse eller tegn på bid.

## Sundhed og typiske fejl

*Varanus timorensis* er ikke en begynderart, og de fleste problemer skyldes fejl i pasningen. De typiske er:

- For lave temperaturer, som giver dårlig fordøjelse, appetittab, fedme, urinsyregigt og svækket immunforsvar.
- For høj varme uden mulighed for at slippe væk, som giver hedeslag.
- Fedme, når hvirveldyr (mus) bliver hovedfoder, og en fed varan lever kortere.
- Knogleskørhed ved manglende UVB og kalk. Tegnene er bløde kæber, krumme lemmer og rystelser.
- Tilstopning af tarmen fra løst, fint substrat eller for stort bytte.
- Luftvejsinfektion ved kulde og vedvarende fugt, og æglægningsproblemer hos hunner uden gode æglægningsforhold.

Dyr i handlen stammer for det meste fra opdrætsfarme i Indonesien. Arten er fredet dér. På flere farme mangler der opdrætsjournaler, så generationerne kan ikke fastslås, og der er rejst tvivl om, hvorvidt alle dyr solgt som opdræt reelt er det. Regn derfor med parasitter og stress hos nyindkøbte dyr, hold dem i karantæne i uger, og få en afføringsprøve undersøgt.

Et sundt dyr har klare øjne, en kraftig krop, en fyldig hale, rette lemmer, fast mørk afføring og spiser jævnligt. Hold dyret i øjesyn og vej det jævnligt. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere dage, trækker vejret med åben mund eller ser slapt ud.

### Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.